

פרשת קורח תשע"א
'לא חמור אחד מהם'

אונקלוס

(טו) ותקיף למשה לחדא ואמר קדם יי לא תקביל ברעוא קורבנהון לא חמרא דחד מנהון שחרית ולא אבאישית לחד מנהון :

רש"י

(יב) **וישלח משה וגו'** - מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום: **לא נעלה** - פיהם הכשילים, שאין להם אלא ירידה: (יד) **ותתן לנו** - הדבר מוסב על לא האמור למעלה, כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכו', אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ וגו', משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו, אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר, שאמרת לנו (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: **העיני האנשים ההם תנקר וגו'** - אפילו אתה שולח

במדבר פרק טז

(יב) וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב ויאמרו לא נעלה: (יג) המעט פי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כי תשתרר עלינו גם השתרר: (יד) אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וכו' העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה: (טו) ויחר למשה מאד ויאמר אל יקנך אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם: (טז) ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך היו לפני יקנך אתה והם ואהרן מחר: (יז) וקחו איש מחתתו ונתתם עליהם קטרת והקרבתם לפני יקנך איש מחתתו חמשים ומאתים מחתת ואתה ואהרן איש מחתתו: (יח) ויקחו איש מחתתו ויתנו עליהם אש וישמו עליהם קטרת ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן:

לנקר את עיינינו אם לא נעלה אליך, לא נעלה: **האנשים ההם** - כאדם התולה קללתו בחבירו: (טו) **ויחר למשה מאד** - נצטער עד למאוד: **אל תפן אל מנחתם** - לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם. והמדרש אומר יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון, תניחנו האש ולא תאכלנו: **לא חמור אחד מהם נשאתי** - לא חמורו של אחד מהם נטלתי. אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור, והיה לי ליטול אותו החמור משלהם, לא נטלתי אלא משלי. ותרגום אנקלוס, שחרית, לשון ארמי, כך נקראת אנגריא של מלך שחזור: (טז) **והם** - עדתך: (יז) **והקרבתם וגו' איש מחתתו** - החמשים ומאתים איש שבכם:

רמב"ן

(טו) **אל תפן אל מנחתם** - לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך למחר אל תפן אליה. ומדרשו אמר יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור חלקם לא יקרב לפניך לרצון, לשון רש"י. ואינו נכון בעיני שיהיה על הקטרת, לפי שעל דתן ואבירם הוא אומר כן שחרה לו על דבריהם והם לא היו בתוך העדה הנועדים להקטיר קטרת. אבל פשוטו, כי בעבור שהיו אלה רוצים בכהונה

רשב"ם

(טו) **אל תפן** - מן פנה. כמו ותרב משאת בנימין מן רבה. אל תפן אל תפנה, אל תפן אל תפנה: **לא חמור אחד מהם נשאתי** - אפילו חמור אחד לא נשאתי מהם כשאר משתוררים על העם, ואם כן למה מפשיעים אותי בשררה. ואם היה נקוד לא חמור אחד מהם, פתרונו היה חמור של אחד מהם, כמו אחד העם וכמו את אחד מהם:

להקריב קרבן, אמר משה "אל תפן אל מנחתם" אל תפן אל קרבן שיקריבו לפניך ואל תפלה שיתפללו לך, כי כל הקרבנות גם התפלה יקראו מנחה בכתוב. וגם אמר אונקלוס קרבנהון, איזה דבר שיקריבו לפניך: וטעם **לא חמור אחד מהם נשאתי** - אמר מה שררה אני משתרר עליהם, כי מעולם לא לקחתי מהם אפילו חמור אחד לעשות צרכי כדרך המלכים או השרים, כי זה משפט המלוכה דכתיב (ש"א ח טז) ואת חמוריהם יקח ועשה למלאכתו. וזה טעם של אונקלוס "שחרית", שכך נקרא אנגריא של מלך שחזור ("ב"ב מז א). הזכיר הדבר הקטן שבדיני מלכות. וחזר ואמר ולא הרעתי את אחד מהם - לשומו במרכבתי ובמלאכתי כאשר יאות למלך, או להטות דינו ולבוזות על כבודו, כי כלל על הרעות כולן:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

אור החיים

(טו) **ויאמר אל ה' אל תפן וגו'** הכוונה לצד שראה הפלאת שנאת הרשעים עמו, מזה הכיר היותם בחינת הרע גמור אשר טבעו לשנא בחינת הטוב שנאת מות בלא סיבה, ולזה אמר אל ה' אל תפן אל מנחתם: והכוונה בזה לצד שאין לך אדם שאין בידו מצות ומעשים טובים, וכבר קדם לנו שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה 5 ובריה (ב"ק לח:), ואפילו של רשעים, דכתיב (דברים לב ד) אל אמונה ואין עול, וצא ולמד משכר פסיעותיו של אותו רשע (סנהדרין צו), אשר על כן חש משה שתעמוד להם איזה מצוה שבידם, שהזכות תולה, לזה ביקש מה' ואמר אל תפן אל מנחתם, פירוש אפילו זכות שכבר הגיעה מנחה לה' לא יפן לה ולא יביט אליה: ואם תאמר איך יבטל מדתו יתברך לאנשים ההם לעוות משפטם, דע כי הצדיקים יש כח בהם להפקיע זכות הנמצאת לרשעים, כשיראו שהם מוחלטים ברע, והוא סוד צדיק מושל (ב)יראת אלהים (ש"ב כג ג), פירוש מושל ביראת 10 ה', שיעשה האדם, אם יראה בעיניהם להפקיע זכותו ממנו, יש כח בידם, מה שאין הקדוש ברוך הוא כביכול עושה, ותמצא בדין שלמטה כיוצא בדבר שיכולין בית דין להפקיר נכסי אדם רשע כאומרים (יבמות פט:): הפקר בית דין הפקר: ואם תאמר למה לך משה להפליא עונשם של אלו, ואם לצד שנאתם אותו לא מפני זה יתחייבו כל כך עונש, גם יש לבעל הדין לחוש כאן ולומר אין אדם נחשד על דבר אלא אם כן יש בו, ואם אין בו כולו יש בו מקצתו, לזה אמר לפני ה' טעם המספיק לחייבים: והתחיל להסיר מיחוש החשד ואמר לא חמור וגו', פירוש אין 15 להם מקום לחושדני ממנו בשררה, שהרי דרך המלכים לקחת צורכיהם מהעם, ובפרט בעניינים שהם לצורך העם, והוא אפילו חמור אחד שהיה צריך לו לבוא עליו לגואלם לא נשא, ואם כן מנין להם מקום לחושדו בשררה: והוסיף לומר ולא הרעותי וגו', פירוש תאמר שיש להם שנאה עמי, לאיזו סיבה שגרמתי להם בדבר הרגיל בעולם שיארעו דברים בין בני אדם, שמהם יומשכו איבות, לא הרעותי וגו', פירוש מימי לא עשיתי להם רעה שתמשך להם שנאה עמי מסיבתה: ודקדק לומר את אחד מהם, פירוש אפילו בהמשכת הרע מאחד מהם 20 לחבירו לא סיבבתי, כמו שתאמר לא באו לפני לדין וחייבתי את הזכאי, או זכיתי את החייב שהרע הוא את אחד מהם, פירוש שכשמחייב ממון לאחד לתת לחבירו הרעה נמשכת לו מחברו שנטל ממנו מה שאינו חייב לו, ואפילו זה לא עשה עליו השלום, לצד שהיה דן בנבואה דין אמת לאמיתו, וכמו שאמרו ז"ל (זוה"ק ח"ב עח) בפסוק כי יהיה להם דבר בא אלי (שמות יח טז): מעתה אין סיבה לשנאתם וחשדם בשום אופן, ואין זה אלא לצד היותם חלק רע גמור, וטבע הרע לשנוא הטוב שנאה עזה טבעית בלא סיבה, מעתה כל כיוצא בזה מצוה 25 לעקרו, ולהפקיע זכותו, לבל יפן ה' למנחתם, כי באבוד רשעים רנה (משלי יא ז): וסובר אני כי האנשים הרשעים האלה אינם בכלל עדת קרח שנאמר עליהם (ש"א ב ו) מוריד שאול ויעל (סנהדרין קח), שאלו אבדה תקותם שכולן ענף הקליפה, כן יאבדו כל אויבי ה':

ספר קדושת לוי - פרשת קרח

30 **לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם כו'.** הכלל, משה רבינו היה מעלה כל ישראל והיה מדבק עצמו תמיד לכל ישראל. וזהו לא חמור אחד מהם נשאתי, כלומר שלא נשאתי גוף אחד מישראל, רק כל ישראל נשאתי וכן לא דבקתי לאיש אחד מישראל רק לכל ישראל וזהו לא חמור כו'. ולא הרעותי, לשון דביקות מלשון אחי ורעי:

ספר נועם אלימלך - פרשת קרח

וידבר ה' אל אהרן כו' ואני הנה נתתי כו' לחק עולם. נקדים לפרש הפסוק ויחר למשה כו' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את כו'. ויש לדקדק הלא המה העוברים על עיקר הדת שאמרו אין תורה מן השמים ומה אמר אל תפן. הלא בוודאי ידע באמת שהם מנחותי שאול חיים ואיך היה ההוה אמינא אצלו שיפן השם אל מנחתם. ועוד האיך תלוי בזה שאמר לא חמור אחד כו' דמשמע אם הוא לוקח מהם חמור או הרע להם 40 לא היה ראוי להם עונש על אמרם אין תורה כו' והענין מופלא. אך נראה דהנה מדרך הצדיק שאינו יכול לראות בצער בני אדם כלל וכלל וגם בבני אדם רשעים אין רוצה שיענשו בזה העולם כי אינו יכול לראות בצערם וכן הטבע הצדיקים ואם אמנם שחטאו וההכרחי שישולם להם עונשם רוצה שיענש בעולם הבא ולא שיראה בצערם בעולם הזה. וזה שאמר אל תפן אל כו' לא חמור כו' בתוך הדברים התנצל לפניו יתברך שלא יענשו בזה העולם ולימד זכות עליהם באמרו לא חמור אחד מהם כו'. דהנה כן הוא המהנה תלמיד חכם וצדיקים מנכסיו אז 45 ההנאה הזאת תביאנה שלא במהרה הוא חוטא להיות רשע גמור לכפור בתורה חלילה. וגם זאת אם הצדיק גוער באיזה אדם גם הגערה הזאת פועל בו שלא ישתקע בחטאו כי הצדיק בגערותו שגוער בו הוא משבר הכח הקליפה של הרשע. וזהו שאמר לא חמור כו' כלומר אני גרמתי להם זאת שעל ידי שלא לקחתי מהם זה גרמה להם שחטאו שאם נהניתי מהם היה מגין עליהם זאת לבלתי יחטאו. וגם לא הרעותי את אחד מהם בשום רעה וגערה ונמצא אינם חייבים כל כך לעונש בעולם הזה וגם עולם הבא ראוי ליתן להם אחר העונש שיענשו על חטאם. וזה 50 שאמר משה לכן אתה וכל עדתך היו לפני ד' אתה והם ואהרן מחר. פירוש שהשיאו עצה טובה שלא ישאר בגיהנם עולמית ואמר לו תראה שיהיה לך התקשרות עם אהרן לפני ד' מחר רמוז לעולם הבא כדרך שאמרו היום לעשותם ומחר לקבל שכרם. והיוצא לנו מזה שעל ידי נתינה לצדיק נשברים כח הקליפות ונתקשר בקשר של קיימא עם הצדיק שלא ישיאנו היצר לחטוא בחטא גדול ח"ו ואדרבה יתקדש על ידי הצדיק. וזהו ואני הנה נתתי דהשם יתברך ברוך הוא צוה לתת תרומה לכהן ואמר לו השם יתברך הנה הדבר הזה אני מטיל עליך 55 להיות נתון בידך שתהא אתה המשמרת של תרומתי שעל ידי התרומה שיתנו לך יהיו משומרים. לכל קדשי בני ישראל שיתקדשו על ידי הנתינה הזאת בכל מיני קדושות. לכל קרבנם אם יביאו קרבן יהיה בקדושה. ולכל אשם אשר ישיבו היינו אם יאשמו בחטא וישיבו בתשובה תגרום להם הנתינה זאת שיהיה תשובתם שלימה כן תפעול להם בלקיחתך מהם התרומה. למשחה ופירוש חז"ל לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים. דאיתא בגמרא לעולם ישתדל אדם לראות מלכי אומות שאם יזכה יבחי כו' ולהבין מה היא הבחנה הזאת נראה שיבחי 60 לראות איך מדת מלכות מושפלת עתה בגלות המר ויבחי בבית משיחנו במהרה שיתנשא אז כתר מלכות ויבין גדולת מלכות איך מעלתה גדולה לאין חקר וזהו כדרך שמלכים אוכלים פירוש שיהיה אכילתם בקדושה שעל ידי אכילתם יתקנו מדת מלכות. ולבניך רוצה לומר כמון כמוהם יתנהגו כך לחק עולם: